

СЕКЦІЯ 2.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО. МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД ЗА БЕЗПЕКОЮ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

АЛЕКСАНДРОВ Михайло Євгенович,
*здобувач Державного науково-дослідного
інституту Міністерства внутрішніх
справ України*

У сфері контролю за безпекою промислової продукції держава визначає допустимі умови і порядок реалізації діяльності суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво та реалізацію продукції, а також умови і порядок діяльності державних органів, які здійснюють державний контроль і державний нагляд.

Державний контроль – це діяльність уповноважених державних органів, спрямована на встановлення відповідності об'єкта контролю встановленим вимогам, яка здійснюється під час розгляду питання про право об'єкта займатися певним видом діяльності. Критеріями віднесення діяльності органів виконавчої влади до контрольної є:

- наявність зустрічного волевиявлення сторін;
- розгляд питання про право займатися певним видом діяльності;
- видача за результатами контролю дозвільного або заборонного адміністративного акту.

Науковці у своїх працях по-різному визначали поняття «державний контроль». В.М. Гарашук, розглядаючи державний контроль в контексті функції державного управління, пояснював контроль як «перевірку, або спостереження з метою перевірки для протидії чомусь небажаному, виявлення, відвернення та припинення протиправної поведінки з боку кого-небудь» [1]. Водночас, М.Я. Малиновський пояснює контроль, як процес забезпечення організацією досягнення своєї мети, що складається з установлення критеріїв, визначення фактично досягнутих результатів і запровадження критеріїв, якщо досягнуті результати суттєво відрізняються від визначених вище критеріїв [2].

Державний нагляд – це систематична діяльність уповноважених державних органів з перевірки дотримання виконання законів та інших нормативних актів піднаглядними об'єктами, що здійснюється в межах встановленої компетенції. Критеріями віднесення діяльності органів виконавчої влади до наглядової є:

- наявність чіткої системи діяльності державних органів;

- мета – перевірка дотримання виконання законів та інших нормативних актів піднаглядними об'єктами;
- наявність ініціативи з боку державного органу;
- видача за результатами нагляду адміністративного акта, який встановлює факт правового стану піднаглядних об'єктів.

Контроль та нагляд – основні способи забезпечення законності і дисципліни в державному управлінні. Водночас, вони є найважливішими функціями держави. Контроль та нагляд – важливі фактори вдосконалення державного управління в Україні, оновлення якого має здійснюватись шляхом використання відповідних заходів щодо відслідковування процесу реформ, які здійснюються в суспільстві.

5 квітня 2007 року Верховною Радою Закону України було прийнято Закон «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», який визначає правові та організаційні засади здійснення державного нагляду (контролю) [3]. Одним із головних надбань зазначеного закону є те, що державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності має здійснюватися залежно від ступеня її ризику, тобто імовірності виникнення внаслідок діяльності суб'єкта господарювання негативних наслідків для здоров'я людей та безпеки навколишнього середовища. Ще одним, надзвичайно значимим, досягненням є регламентація не лише прав та обов'язків органів, які уповноважені державою на здійснення заходів нагляду (контролю), а й правам суб'єктів господарювання, господарська діяльність яких перевіряється.

Таким чином, Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» є рішучим кроком до встановлення якісно нового механізму здійснення державного нагляду (контролю). Ним визначені правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю) [4].

Система державного нагляду та контролю в Україні на сьогоднішній день перебуває в процесі становлення. Контроль здійснюють державні органи загальної компетенції (надвідомчий контроль), вищі за підпорядкованістю органи відомчої компетенції (відомчий контроль), спеціалізовані контролюючі органи міжвідомчої компетенції, створені для здійснення суто контрольних повноважень за предметною спрямованістю (міжвідомчий контроль). Удосконалення потребує як законодавство, що визначає правовий статус та повноваження контрольних органів, так і їх структура.

Прийнятним шляхом реформування державного нагляду та контролю є застосування європейських практик. На думку науковців, в Україні протягом 2010 – 2011 років відбувся перехід на ринковий нагляд щодо забезпечення безпечності нехарчової продукції. [5] Такий перехід пов'язаний із прийняттям Законів України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції», «Про загальну безпечність нехарчової продукції», «Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції» [6–8].

Процес реформування у сфері контролю за безпекою промислової продукції в Україні частково відображений у постанові Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 №1069 «Про затвердження переліку видів продукції, щодо яких органи державного ринкового нагляду здійснюють державний ринковий нагляд». Постанова акцентує увагу на видах промислової продукції, які підлягають ринковому нагляду. Однією з тенденцій удосконалення контролю та нагляду як методів адміністративно-правового впливу держави є скорочення переліку наглядових (контролюючих) органів при збі-

льшенні видів продукції, які підлягають контролю [9].

З 1 січня 2017 року набрав чинності Закон України «Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», який передбачає наступні кроки в державному управлінні [10]:

- суттєве зменшення сфер нагляду (контролю), на які не поширюється дія Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (далі – Закон про нагляд);

- поширення дії Закону про нагляд на відносини, що виникають під час здійснення заходів державного нагляду (контролю), які раніше були виведені з-під сфери його дії, а саме на заходи контролю які здійснюються органами Державної фіскальної служби, державного нагляду (контролю) в галузі цивільної авіації; державного архітектурно-будівельного контролю (нагляду), державного нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення, але з урахуванням особливостей встановленими спеціальними законами. При цьому встановлено необхідність забезпечити дотримання відповідних основних вимог Закону про нагляд;

- усунення дублювання повноважень з реалізації державної політики у сфері державного нагляду та контролю між Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Державною регуляторною службою (ДРС), закріпивши ці повноваження за ДРС;

- підвищення відповідальності посадових осіб органів державного нагляду (контролю);

- створення Інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю) з інформацією про всі заходи державного нагляду (контролю), до якої підприємці будуть мати вільний доступ, що сприятиме захисту від зайвого втручання посадових осіб контролюючих органів у діяльність суб'єктів господарювання при проведенні заходів державного нагляду (контролю);

- розміщення на офіційних веб-сайтах органів державного нагляду (контролю) нормативно-правових актів, дотримання яких перевіряється під час здійснення заходів контролю;

- розширення переліку основних принципів державного нагляду (контролю);

- розширення положень щодо консультативної підтримки суб'єктів господарювання органами державного нагляду (контролю), в тому числі звільнення від відповідальності суб'єктів господарювання, якщо вони діяли відповідно до консультації органу державного нагляду (контролю).

Запроваджується адміністративна відповідальність за невнесення або внесення недостовірних відомостей чи відомостей не в повному обсязі щодо заходів державного нагляду (контролю) до інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю). Оскільки до відомостей цієї системи передбачається вільний доступ, то з'являється додатковий механізм відкритого контролю за діями органів державного нагляду (контролю), зокрема суб'єктами господарювання, громадськими організаціями [11].

Отже, можна зробити висновок, що адміністративно-правовий вплив держави на контроль безпеки промислової продукції здійснюється шляхом державного контролю та нагляду. Державний контроль та нагляд за безпекою промислової продукції перебуває у процесі постійного реформування. Останні зміни, які відбулися у законодавстві щодо державного контролю та нагляду, з одного боку не обмежують здійснення цих заходів у сфері безпеки промислової продукції, а з іншого – передбачають певне пом'якшення примусових способів контролю (нагляду) та санкцій щодо недотриман-

ня вимог якості та безпечності при виробництві продукції.

Список використаних джерел:

1. Гаращук В.М. Контроль та нагляд у державному управлінні: навч. посіб. Харків, Фоліо, 2002. 176 с.
2. Маліновський В.Я. Державне управління. Київ, 2003. 573 с.
3. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Закон України від 05.04.2007 № 877-V. База даних Законодавство України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/877-16> (дата звернення 06.04.2018)
4. Правові аспекти здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_24659 (дата звернення 06.04.2018)
5. Віткін Л., Луценко Д. Удосконалення державного ринкового нагляду за безпечністю нехарчової продукції відповідно до європейських підходів. *Стандартизація. Сертифікація. Якість*. 2012. № 5. С. 1–25
6. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції. Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI. База даних Законодавство України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2735-17> (дата звернення 06.04.2018)
7. Про загальну безпечність нехарчової продукції. Закон України від 02.12.2010 № 2736-VI. База даних Законодавство України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2736-17> (дата звернення 06.04.2018)
8. Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції. Закон України від 19.05.2011 № 3390-VI. База даних Законодавство України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3390-17> (дата звернення 06.04.2018)
9. Про затвердження переліку видів продукції, щодо яких органи державного ринкового нагляду здійснюють державний ринковий нагляд. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 №1069. База даних Законодавство України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1069-2016> (дата звернення 06.04.2018)
10. Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду у сфері господарської діяльності. Закон України від 03.11.2016 №1728-VIII. База даних Законодавство України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/1728-19> (дата звернення 06.04.2018)
11. Нововведення у сфері державного нагляду і контролю. URL: <http://www.drs.gov.ua/press-room/novovvedennya/uvannya/> (дата звернення 06.04.2018)

